

1 of 27 DOCUMENTS

Copyright 2006 PCM Uitgevers B.V.
All rights reserved
de Volkskrant

September 16, 2006

SECTION: Kennis; Pg. 5**LENGTH:** 748 woorden**HEADLINE:** Tot twaalf jaar kan Ernie nog best hemzelf wassen;
KindertaalNWO-onderzoekers ontdekken dat kinderen langdurig struikelen over
lastige zinsconstructies**BYLINE:** Mieke Zijlmans**BODY:**

Kinderen beheersen vanaf een jaar of zeven hun moedertaal perfect, dachten taalkundigen. Niet echt, blijkt uit nieuw onderzoek. Door Mieke Zijlmans

Ssst, zachtjes praten! Of Engels. Want de kinderen luisteren mee en zo klein als ze zijn, ze begrijpen alles.

'Dat denken volwassenen tenminste,' grinnikt dr Helen de Hoop. Kinderen die een jaar of zes, zeven zijn, doorgronden hun moedertaal op volwassen niveau. Maar is dat wel echt zo, vroegen taalkundigen in Nijmegen, Groningen en Utrecht zich af. Kinderen horen inderdaad precies wat er wordt gezegd, maar begrijpen ze het ook echt helemaal

Dat valt knap tegen, is de conclusie. Zelfs al spreken kinderen de taal goed, zelfs al geven ze er blijk van allerlei grammaticale hoogstandjes zelf prima te kunnen produceren - bij het begrijpen van de spraak van een ander slaan ze de plank geregeld mis. Jonge kinderen begrijpen allerlei zinsconstructies verkeerd omdat die zinnen wat hun betreft voor meer uitleg vatbaar en dus mis te verstaan zijn, terwijl diezelfde zinnen voor volwassen luisteraars eenduidig zijn. Dat onbegrip van allerlei constructies is aantoonbaar tot zeker hun zevende jaar, uitlopend tot hun twaalfde. Dat is een grote verrassing, want wereldwijd gingen taalkundigen er tot nu toe vanuit dat rond het zevende levensjaar het taalbegrip al rijp en rond was.

Taalkundigen van drie universiteiten werken samen in een NWO-project waarin begrip centraal staat. In het tijdschrift Language Acquisition brengt de Nijmeegse tak, dr Irene Kraemer en Helen de Hoop, verslag uit van hun onderzoek naar het taalbegrip van jonge kinderen. Ze leunen daarbij op theorie van onder anderen dr. Petra Hendriks in Groningen.

Het jeugdige onbegrip komt vooral voor bij bij bepaalde zinsconstructies. Veel kinderen interpreteren die verkeerd. Zet een kind bijvoorbeeld drie kopjes voor en zeg: 'Wil jij een kopje twee keer omdraaien.' Het gros draait dan twee kopjes een keer om. Stel dezelfde vraag aan volwassen proefpersonen, en ze zullen een en hetzelfde kopje twee keer omdraaien. De fout zit hem erin dat

kinderen het betekenisverschil niet oppikken tussen 'Wil jij twee keer een kopje omdraaien', en 'Wil jij een kopje twee keer omdraaien.'

Onbepaald

Dat kinderen deze fout maken, komt volgens De Hoop doordat 'een kopje' een zogeheten onbepaald lijdend voorwerp is. De instructie is niet: 'dit kopje' of 'het linker kopje', of 'het gele kopje', waarmee een bepaald kopje wordt bedoeld. Door de onbepaalde aanduiding 'een' ontstaat voor kinderen kennelijk ruimte woordvolgordes verkeerd te interpreteren.

Grote verwarring ontstaat ook wanneer in een zin een ontkenning voorkomt. De onderzoekers laten in een testje kinderen plaatjes zien waarop een jongetje vist in een bak waarin drie vissen zitten. Hij vangt er twee, de derde blijft achter in de bak. De bijbehorende tekst luidt: 'Het jongetje heeft een vis niet gevangen.' Dat klopt niet hoor, protesteren de kinderen onmiddellijk, want hij heeft er twee gevangen. Ze begrijpen de zin: 'Het jongetje heeft een vis niet gevangen' als: 'Het jongetje heeft geen vis gevangen'.

Absoluut niet te volgen is een constructie zoals 'Jan zei dat Piet hem waste'. Volgens volwassenen kan 'hem' in deze zin nooit terugslaan op 'Piet'. Had Piet de wasser moeten zijn, dan had er 'zich' moeten staan, in plaats van 'hem'. Maar wat kinderen betreft komt dat op hetzelfde neer. Door hun interpretatie verandert de betekenis van deze zin in: 'Jan zei dat Piet zich waste'. Opmerkelijk is dat de meeste kinderen deze fout niet maken wanneer ze zelf zo'n zin uitspreken, stellen de onderzoekers.

De verklaring voor dit soort hobbels in de ontwikkeling van het taalbegrip ligt in een aantal beperkingen van de jeugdige luisteraar. Zo vertelt De Hoop dat taal correct begrijpen direct samenhangt met het zich kunnen verplaatsen in de spreker. Wat bedoelt die, waar is die mee bezig: vanuit die invalshoek snappen luisteraars de boodschap snel en correct. Kinderen kunnen zich nog niet goed verplaatsen in een ander.

Een aanvullende verklaring komt van de Groningse taalkundige dr Petra Hendriks. 'Wanneer volwassenen een zin horen, strepen ze om te beginnen intuïtief een aantal interpretatiemogelijkheden weg.'

'Ernie waste hem' kan niet hetzelfde zijn als 'Ernie waste zich'. Uit haar langlopend onderzoek onder schoolkinderen concludeert Hendriks dat er drie jaar overheen tussen lastige zinnen zelf kunnen bedenken en diezelfde constructies ook zonder fouten begrijpen. Tot die tijd wast Ernie alleen zichzelf.

LOAD-DATE: September 16, 2006